

Спогад про організацію навчання української мови

На початку 80-х років ХХ століття на Північному Подляшші зародився український рух, засновані були гуртки Українського суспільно-культурного товариства в населених пунктах: Кліщелі, Черемха, Більськ, Гайнівка і Білосток.

Бувало, що наше середовище протягом року організувало в терені, у світлицях, біля 45 концертів ансамблів з України, з Подляшшя та українських громад у Польщі. Що два роки наші ансамблі з Черемхи, Дашів, Вільки-Терехівської, Риболів, Вірлі, Мельника, Городників над Бугом брали участь у Фестивалі української культури в Лісовій опері в Сопоті і успішно там виступали з підляським репертуаром.

1991 року створено Підляський відділ Об'єднання українців у Польщі, яке виникло в місте розв'язаного УСКТ. На початку 1992 року, в березні, засновано в Більську місцеву українську організацію Подляшшя, тобто Союз українців Подляшшя.

Від самого початку його існування була думка, що треба почати навчання української мови в школах регіону, в рамках існуючої публічної освітньої системи. З Євгеном Рижиком поїхали ми до шкіл у регіоні. Спершу побували ми в трьох початкових школах. Були це школи в Дашах, Тим'янці і Чижах. Розповідали про нашу мову, про архітектуру церков. Євген Рижик розповідав про подорож у Скандинавію. Я провів зустрічі з вчителями і учнями початкових шкіл у Пасинках, Вірлі, Малинниках, Кривій, Дуб'яжині. Загалом перебував у дев'яти школах, де читав свої поезії, розповідав про архітектуру церков, про князів Володимира Великого і Ярослава Мудрого, про Лемківщину. Це виникло з потреби переконатись, як наші люди ставляться до свого рідного регіону. З проф. Михайлом Лесівим відбулась мовознавча лекція у Початковій школі № 3 у Більську, завдяки її директорові Василю Ліщинському, що родом з Вірлі.

Підляські діти, які у 1995/1996 році навчалися української мови. Перший зліва сидить директор Початкової школи № 4 в Більську Микола Рощенко

Першою школою, в якій почалося навчання української мови, була Початкова школа № 4 в Більську. Після двох зустрічей та розмов з її директором Миколою Рощенко, Євген Рижик і я приготували письмові заяви-декларації для батьків про їхнє бажання навчання дітей української мови. Почали ми вдвох відвідувати батьків пополудні, коли вже дорослі вернулися з праці. Говорили з ними, щоб послали своїх дітей на уроки української мови. Відвідали ми приблизно десять блоків, треба було перейти квартири від т.зв. партеру до 5-го поверху, провести розмови, виповнити заяви, які підписували батьки.

З батьками ми дискутували про потребу навчання рідної мови, знання кириличної азбуки, про навчання колядок, рідних пісень, про нашу культурну спадщину. Зібрали ми таким чином більш як 160 декларацій. Зайняло нам це біля трьох тижнів. Ці декларації склали ми у секретаріаті школи № 4. Незабаром ми знов зустрілися з директором школи Миколою Рощенко, який сказав нам, що сподівався десь 25-ти декларацій, а тут понад 160.

Ситуація була дуже складна, потрібні були передовсім вчителі, які

мали потрібну освіту-кваліфікації і право навчання української мови.

Перші вчителі були з України. Незабаром студенти з Подляшшя закінчили навчання в Україні, а саме Єлизавета Рижик, Ірина Шеретуґа, Аґнешка Фірсович, які повернулися на рідне Подляшшя та почали в початкових школах навчати дітей української мови.

Не все я представив тут достатньо. Не все проходило гладко. Обговореній мною темі я присвятив місце у своїй поезії. Хай це буде закінчення:

Мова

*Мово моя,
Мово домашня
Предками наговорена,
Проста і звична
Від колиски щира,
Богу словом
«Вірую...» співана.
Мово Подляшшя,
Мово рідного села,
Ти нас
До Києва завела!
Мово рідна, материнська
Мово моя –
Українська!*

Іван КИРИЗЮК